

**יסודות
בעבודת
השם**

אלול א'

עבודת התשובה בהודש אלול

קונטרס
"יסודות בעבודת ה'"
אלול א'

משיעורי הרה"ג
ר' אהרן רובינפלד
שליט"א
בעהמ"ח ספרי
"תורת הקנינים"
"תורת המצוה"
אלול תשע"ב
יצא לאור:
אלול תשע"ד

לכל ענייני הקונטרס

להתקשר - באר"י:

053-3118701

ניו יארק:

845-239-7108

לאנדאן:

07930-196425

אנטווערפן:

0485-683303

או באימיל:

yesoidos@gmail.com

עימוד:

(+972-)054-8531131

יסודות בעבודת ה'

עבודת התשובה בחודש אלול

ליל ו' ער"ח אלול תשע"ב

תוכן:

- א חודש אלול
- ג חובת התעוררות בתשובה כבר בחודש אלול
- ו... ניצול כל שעות חודש אלול - שכולם מכוונות בחשבון מדויק
- ז..... "חודש אלול" מתנה מיוחדת ביותר
- ט תשובה עיקרה בהרגש והתעוררות ה"לב"
- יג חודש אלול - התעוררות י"ג מדות הרחמים למעלה ולמטה
- כד לימוד התורה מעורר לשמחה לבכיה וחמלה ושוב לשמחה

[א]

חודש אלול

לעבודת החודש ביתר שאת ויתר עוז,
עם כחות גדולים ועצומים יותר.

חודש אלול, מלבד ענין החודש
כפשוטו שהוא הכנה לימים הנוראים
ראש השנה ויום הכיפורים, הושענה
רבה. צריך לדעת שישנה לחודש זה
עבודה מיוחדת השייכת אליו
בפרטיות, מצד סגולת חודש אלול

חודש אלול -

זמן מיוחד עם עבודה מיוחדת
היום הוא ערב ראש חודש אלול,
ידוע שבהרבה קהילות היה מקובל
יום זה כיום של התעוררות מיוחדת,
הנה מובן לכל אחד, שכפי מה
שמשקיעים להבין ולהעריך את ערכו
הרם של חודש אלול, כן נגשים

יעזור במהרה לשני החדשים הללו הנקראים דלים להוציאם מדלותן. והנה מה שחדשי תמוז אב נקראים דלים, הוא עפ"י מ"ש האריז"ל אשר השם אדנ"י במילואו כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד הנה הוא י"ב אותיות, בכל חדש מאיר אות אחד, והנה כסדר החדשים ניסן אות א', אייר אות ל', סיון אות ו', הנה מגיע לתמוז אות ד' ולאב אות ל' הרי ד"ל, וזה מרמז כי אלו הב' חדשים המה דלים בעוה"ר עד אשר הש"י יגביהם במהרה ומדלה יבצעם. והנה יש לכוין בעוזר דלים אשר השי"ת יעזור להדלים הללו, דהנה תיבת דל יש לו ב' פירושים, א' לשון דלדול ודלות, ב' לשון גבהות, וכמאה"כ (תהלים ל') ארוממך י"י כי דליתני, היינו הגבהתני, והן היום אותיות ד"ל שבחדשים הללו המה כפירוש הראשון לשון דלות, והש"י העוזר דלים יעזור להם במהרה, ויהיה כפירוש השני לשון גבהות והתנשאות.

והנה כפי הסדר של האותיות של שם אדנ"י, לחדש אלול מגיע אות ת', ממילא כאשר יצורף לחדשי ד"ל אות ת' מחדש אלול (שכולם מדגל אחד, ר'אובן ש'מעון ג'ד, והוא מרומז במאה"כ (תהלים נ"ה) בבית אלקים נהלך ברג"ש, אז מתהווה דל"ת פתוחה לשבים, ואז מתפללים ומבקשים

כשלעצמה, בנוסף על כך שהוא הכנה לחדש תשרי. וזה מרומז ברמז הידוע שנתנו הקדמונים לזמנים אלו, 'ארי"ה שאג מי לא יירא', שיש ד' זמנים, א'לול, ר'אש השנה, י'ום כיפור, ה'ושענא רבא, הרי חזינן מזה דכמו שר"ה יוה"כ והושע"ר הרי כל אחד הוא זמן מיוחד, עם הגדולות והסגולות המיוחדות לו, כמו כן חודש אלול הוא זמן נפרד לעצמו, ולכל אחד מזמנים האלו נתבע ענין מיוחד מהאדם. וצריך להבין איפוא מהו הענין המיוחד אשר האדם נדרש לעבוד בחודש אלול.

גם בזה נצטוד בעקבותינו שכבר הקדמנו כמה פעמים, שברכה ראשונה בשמו"ע היא 'אתה חונן לאדם דעת', וכן אמרו חז"ל 'דעה קנית מה חסרת', והעיקר הוא חלק ההתכוננות והדעת, להבין עמקות הענינים, ואח"כ הולכים הלאה, וידעת היום, ואח"כ והשבות אל לבך, השיבינו אבינו לתורתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

פנימיות החודש בדברי הבני יששכר
נקדים דברי ספה"ק בני יששכר (במאמרי חדשי תמוז אב - מאמר א, אות ה' ו) שמבאר ענין חודש אלול, ותו"ד, הנה בחודש תמוז אב יש לכוין בתפילה באומרו עוזר דלים שהשי"ת

כנ"ל, וכעת הוא חלק יעקב להרים קרנינו בתשובה שלימה, עכדה"ק.

וצריך להבין עומק הדברים.

עוד כתב בספה"ק בני יששכר (שם אות ג') שחודשי תמוז ואב הם נגד ראובן ושמעון, שהם מרמזים על ראייה ושמיעה, וחודש אלול הוא נגד העשייה, וביחד נעשה ר"ת שער, ובלי חודש אלול הוא 'רש', שחודשי תמוז ואלול הם 'כדלים וכרשים', ועם חודש אלול נעשה שער, וזהו כדלים וכרשים 'דפקנו דלתיך'.

בכללות נקרא חודש זו בספה"ק 'חודש הרחמים והרצון', וצריך להבין עומק הדברים שהחודש נקרא כן, וכן מה זה מוסיף לעבודת ה' ולעבודת חודש אלול בזה שהוא חודש של רחמים ורצון.

להשי"ת ואומרים כדלי"ם וכרשי"ם דפקנו דלתי"ך.

והנה מבואר בזוה"ק (ח"ב ע"ח ע"ב) שחודש ניסן אייר סיון נפלו בגורל לחלק יעקב, וחודשי תמוז אב אלול נפלו לחלקו של עשו, והנה זה היה לשמחה לעשו שנפל גם אלול לחלקו, כי עי"ז לא יהיה יכולת לישראל לעשות תשובה קודם ראש השנה יום הדין, ועשה יעקב כמה מלחמות בתחבולות החכמה, ולקח חודש אלול מידו והכינו לישראל לתשובה, ועי"ז מתמתקים הדינים של תמוז ואב ויצורף הת' לאותיות ד"ל ומתהווה דל"ת פתוחה לשבים. וזה מרומז במאה"כ ארוממך י"י כי דליתנ"י, שעשית לי הצירוף דל"ת על ידי חדש אלול, ולא שמחת אויבי לי, היינו עשו שהיה שמח על שנפל אלול לחלקו

[ב]

חובת התעוררות בתשובה כבר בחודש אלול

וזה לשונו: הנה אדמו"ר הצדיק מורינו אלימלך זצ"ל פירש דרך רמז מה שאמרו חז"ל (ר"ה ב.) באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי. דאיתא בזוה"ק דמעשר רומז ליראה, כי י' יראה כנודע. והנה דעת התנא קמא מי שמתנהג כל השנה

ראש השנה למעשה בהמה נזכיר קצת מה שכתוב בספרים הק' בענין האחריות והחובה הרובצת על כל אחד ואחד, לנצל היטב את החודש הזה, מפאת גודל יקרת וחשיבות החודש.

בספר עבודת ישראל פרשת ראה מביא מהרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע

בדרכיו ולחזור בתשובה, ולהתקרב אל בוראו, נחשב כבהמה.

מחשבה מוטעית אצל אנשים - שיספיק להם ר"ה ויו"כ לתשובה

ישנה מחשבה והרגשה מוטעית שהשתרשה אצל הרבה אנשים, נאולי היא מתעוררת רק בהמשך ימי החודש], והוא שאכן בהגיע ראש השנה שהוא יום הכסא יום תרועה מדאורייתא, 'בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמוך', וכ"ש ביום כיפור ש'ביום הזה יכפר אליכם לטהר אתכם', אז ודאי יתעוררו לחזור בתשובה, וזה יספיק להם כבר, ואז בעצם אף אם לא יעמיקו בכחות עצמם, רק יגיעו לביהמ"ד יתפללו עם הציבור, יחזרו ממילא בתשובה. לעומת זה חודש אלול, זה ניתן רק למהדרין, שעושים לפנים משורת הדין בכל ענין, הם צריכים כבר לעסוק בתשובה בחודש אלול, אך לדידן אפשר לסמוך על ר"ה עשיית ויו"כ. הנה על הרגשות כגון אלו מוסבים דברי הרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע הנ"ל, ש'באחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה', אם לא הבין להתכונן היטב כבר מראש חודש אלול הרי הוא נקרא בהמה, שאם יתבונן יראה שאי אפשר כלל להמתין ולסמוך על ר"ה ויו"כ.

בדרך הכסילים רק בר"ת אלול הוא מתעורר לתשובה וליראת הש"י, הוא כמו הבהמה שאין לו דעת אדם, וזהו שאמרו באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, שאז מי שיש לו דעת בהמה מתעורר ליראה הנרמז במעשר. כי מי שהוא בבחינת אדם ירא השי"ת כל השנה כולה. ורבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי, פירוש שמי שמתעורר על כל פנים בר"ח אלול הוא גם כן בבחינת אדם, אבל מי שממתין עד באחד בתשרי והוא ראש השנה יומא דדינא דכולי עלמא ואז רק משיג היראה הוא מעשה בהמה, כי על כל פנים צריך לדרוש שלשים יום קודם ודפח"ת. עכ"ל.

אין לך אדם שאין לו "שעה"

ואפשר להסמיק לזה גם מה שאמר הרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע על המשנה 'אין לך אדם שאין לו שעה', שמי שאין לו שעה להתבונן להתקרב אל ה' אינו נכנס בגדר אדם, שבגדר אדם יקרא מי ששייך לומר עליו שהוא בבחינת 'אדמה לעליון', אך מי שאין לו דעת, ואינו מדמה עצמו לעליון, אינו יכול להקרא בשם אדם, וזהו 'אין לך אדם שאין לו שעה', אם הוא אדם, על כרחך שיש לו שעה להתבונן בדרכיו ובמעשיו. וממילא יובן היטב שאם אדם אינו מבין שעכ"פ בחודש אלול עליו להתבונן

שודאי ישנן מצוות קלות ויש מצוות חמורות, ישנן מצוות דאורייתא וישנן מצוות דרבנן וישנן מנהגי ישראל, כלומר, תקיעת שופר של ר"ה ודאי נקראת מצוה חמורה, לעומת תקיעת שופר של חודש אלול שהיא רק מצוה קלה. אבל מכל מקום אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, כלומר אין אתה יודע שכרן הרוחני הטמון בעשיית המצוות, ולעניננו, אין אתה יודע מתי תתעורר בתשובה, אם זה יהיה ע"י המצוה קלה או ע"י החמורה. גם כבר אמרו חז"ל (שהש"ר א') 'חביבין דברי סופרין יותר מינייה של תורה', וממילא אין לו לאדם לומר אחכה עד ראש השנה ויו"כ.

ויסוד הדבר הוא שענינים רוחניים עמוקים מאד, ואי אפשר לאדם לדעת איך זה משפיע אצל האדם, ועל כן החשוב שימתין על אחד בתשרי, עליו נאמר באחד בתשרי ראש השנה למעשר בהמה.

וזה מה שנתבאר מדברי הבני יששכר הנ"ל שחודש אלול הוא בחי' דלת ושער, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, כמו שכל אחד מבין שאי אפשר ליכנס אל הבית בלי שיעבור דרך הדלת והשער, שאם לא יעבור דרך השער לא יוכל להכנס אל הבית. כן הוא בענינינו אם חז"ל ברוח קדשם

הטעם שאין להסתפק

בתשובת ראש השנה ויום הכפורים והענין הוא, כי ענינים רוחניים הם עמוקים מאוד, אין האדם יכול להיות בטוח בעצמו שהיות שר"ה הוא מדאורייתא ויוה"כ מדאורייתא, אם כן הרי אז בודאי אתעורר בתשובה. לעומת חודש אלול שהוא רק מנהג ישראל, וגם לא חיוב מדרבנן, לא אפסיד איפוא מאומה אם בדיעבד אמתין על ראש השנה. שצריך לדעת שבכלליות ובפרטיות ענין תשובה היא ענין עמוק מאד מאד, ולכן אי אפשר לאדם לדעת היכן תהיה התעוררות אמיתית אצלו, ואפשר להיות מצב שאע"ג שר"ה ויוה"כ הם ימים מיוחדים לתשובה - כל תקיעת שופר הרי ענינה תשובה כידוע, וכל עיצומו של יום הכיפורים הוא תשובה, וכן סוכות ושמיני עצרת - מכל מקום אצל האדם יתכן שלא בהכרח אז תתגלה ותתעורר בלבו הרגשות האמיתיות של תשובה, אלא יתכן מאוד שהתעוררות התשובה תבא לידי ביטוי יותר בהתגלות הלב בעת חודש אלול שענינה רק מדברי חכמים.

וכך הם דברי המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות', והענין מבואר בספה"ק שאף

בתשובה דייקא עכשיו תיכף ומיד בחודש אלול, ולא להמתין עד ר"ה ויוה"כ, ואם יעברו אצלו ימי חואמרודש אלול בהתעוררות תשובה יתירה, או אז בד בבד עם תשובת ר"ה ויוה"כ תהיה תשובתו בשלימות גדולה מאד בס"ד.

אמרו שהקב"ה נתן לנו חודש אלול שהוא כמו דלת ושער להגיע לחודש תשרי, צריך כל אחד לחגור מתניו ולאזור חלציו, ולקחת את נפשו בידו, לנצל כל שעה וכל רגע, וידע נאמנה שאם חפץ הוא להגיע לידי תשובה אמיתית ונכונה, עליו להתחיל לשוב

[ג]

ניצול כל שעות חודש אלול – שכולם מכוונות בחשבון מדויק

הטעם שהאדם נטהר דייקא בתתק"ס, כי באדם כלול בו ט"ז יסודות, שהן ד' היסודות שהאדם נברא מהם, וכל אחד כלול מכולם הרי ט"ז, וט"ז פעמים ס' כדי ליבטל בששים הרי תתק"ס] וביוה"כ נשלם איפוא ענין המקוה, על זה 'אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל', שכמו תתק"ס לוגין של מקוה מטהרין, כן הקב"ה מטהר את ישראל ע"י תתק"ס שעות שמר"ח אלול עד יוה"כ. מובן ממילא שכמו שאם חסר לוג אחד במקוה הרי היא פסולה ושוב אי אפשר להטהר בה, כמו כן כשחסרה שעה בחודש אלול, שוב חסר בשיעור הטהרה. ושומה עלינו מאד לנצל את כל החודש כדי

ידוע מספה"ק שכתבו כמה וכמה חשבונות על סך השעות של חודש אלול, שכל שעות החודש קדושות והכל בחשבון מדויק ביותר, וכיון שכן שהכל מחושב בחשבון מיוחד מיד מהתחלת החודש, הרי שאין לומר על חלק מהחשבון שזה אינו חשוב כל כך, שהרי כל החשבון היא חטיבה אחת, וממילא כשיתבוננן האדם בנקודה זו, ודאי יתעורר לנצל היטב כל רגע ורגע מימי החודש לתשובה ולמעשים טובים.

תתק"ס שעות מר"ח אלול עד יוה"כ כמנין לוגין שבמקוה

בספר בני יששכר (מאמרי חודש אלול מאמר א') יש חשבון שמר"ח אלול עד יוה"כ יש תתק"ס שעות, שהוא כמנין תתק"ס לוגין של מקוה שהאדם נטהר בהם, [והוא גם מבאר

'קשה ורפה' שהם נגד שני ימי ר"ה
 שהם 'דינא קשיא' ו'דינא רפיא'.

**תקע"ו שעות מר"ח אלול שאומרים
 בהם תחנון - כמנין "תקעו"**
 חשבון נוסף מביא בעל בני יששכר
 שכל השעות שאומרים בהם תחנון
 בחודש אלול [כלומר חוץ משבתות
 ור"ח], הם תקע"ו שעות, בגי' 'תקעו',
 נגד תקיעת שופר של חודש אלול,
 והוא בגי' 'יסוד מלכות'. גם יש תקע"ו
 בריתות שכרת הקב"ה עם ישראל.

**עכ"פ רואים מכל זה איך כל שעות
 החודש מחושבות, ומן הסתם ישנם
 עוד חשבונות, ולעת עתה שעדיין
 עומדים לפני הכל, התקע"ו הם עדיין
 בשלמות, וכן התרצ"ו והתתק"ס
 עודנם לפנינו, צריך לקחת הדברים
 בכובד ראש ותשומת לב, שלא תשאר
 ההתעוררות רק על הימים הראשונים
 של החודש. וכפי שאמרנו שאין לאדם
 מושג היכן תהא השלמת תשובתו,
 ויתכן מאד שבחודש אלול תהיה
 התשובה חזקה יותר.**

לזכות לטהרה הגדולה של ומי מטהר
 אתכם אביכם שבשמים.

[שמעתי בשם גדול אחד שאמר
 לפרש בדרך רמז מה שאומרים
 בהושע"ר 'הושענא שלש שעות',
 דהרי קי"ל ג' לוגין פוסלין את
 המקוה, א"כ אם היו שלש שעות
 פסוליין במשך שעות התתק"ס הרי הם
 כג' לוגין שפוסלים את המקוה, וע"ז
 מתפללים הושענא שלש שעות, שלא
 יפסלו את התתק"ס].

**תרצ"ו שעות מר"ח אלול עד ר"ה
 - ברצות ה' וגו'**
 עוד חשבון אי' בספה"ק בני
 יששכר ע"פ הפסוק (משלי ט"ז)
 'ברצות ה' דרכי איש' גם אויביו
 ישלים אתו, שיש תרצ"ו שעות מר"ח
 אלול עד ר"ה, ואם הוא ממלא את
 השעות אלו שיהיה "ברצות" ה' דרכי
 איש' אז גם אויביו ישלים אתו, זוכה
 בדין בר"ה שגם האויבים המשטינים
 ישלימו אתו. עוד כתב שתרצ"ו גי'

[ד]

"חודש אלול" מתנה מיוחדת ביותר

עוברים לפניו כבני מרון, 'בראש
 השנה יכתבון וביום צום כיפור
 יחתמון, כמה יעברון וכמה יבראון,
 מי יחיה' וכו', 'וחותם יד כל אדם בו,

חודש אלול - מעלת הזמן
 ענין חודש אלול אינו רק כמו
 שאומרים על דרך המוסר, שהוא מפני
 שקרב ובא יום נורא ש'כל באי עולם

להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחניך קדוש, שע"י שהקב"ה מתהלך בקרב מחניך בחודש אלול להציל את האדם מהאויב הגדול שהוא היצה"ר השטן ולמסרו ליד האדם, וזהו הכנה שחודש תשרי, שצירופו והי"ה, יהיה קדוש. וכן ידוע שצירוף בשם הוי' של חודש אלול הוא מרומז בס"ת בפסוק 'וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות' שבחודש זה שומרים מחכים וממתינים על חודש תשרי. וכל הרמזים האלו ראו החכמים ברוח קדשם שחודש אלול הוא חודש מיוחד, וזה מראה שאינו רק מפני שהוא במקרה חודש לפני חודש תשרי, אלא יש בעיצומו של חודש זה עבודות וסגולות מיוחדות שאין חודש אחר מסוגל להם.

ההרגשה בחודש אלול - שמחה יתירה על הסיוע שהקב"ה מסייע בו לתשובה עשיית תשובה אינה דבר פשוט כלל, כדי לשוב באמת צריך להתעמק בזה הרבה, וצריך הרבה הרבה סיעתא דשמיא להגיע לתשובה כדבעי, שהרי אף שמצד אחד חזינן ש'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק חוששין לקידושין, שמא הרהר תשובה, שבהרהור תשובה כבר נעשה צדיק גמור. מכל מקום הרי יש הרבה מדרגות בשלימות התשובה, וכדי

ותפתח את ספר הזכרונות, כל בשר ודם עומד להיות נדון לפני הקב"ה, ו'אם תמצה עומק הדין מי יעמוד לפניך בדין', שלפיכך נתן הקב"ה חודש להתבונן ולעשות תשובה ולהטיב הדרכים, שבר"ה כשיפתחו את ספר הזכרונות כבר יגיע הגון יותר, ויזכה לצאת זכאי בדין. ודאי שכל זה ג"כ אמת ויציב ונכון, והוא פשוט הפשוט בכל הענין של חודש אלול. אך לפי זה, אם היה ראש השנה בחודש אחר כגון בחודש טבת, היה חודש זה המיועד לתשובה חודש שלפני טבת שהוא כסלו, ואין זה שייך איפוא לחודש "אלול" דייקא, אלא ל' יום לפני יום המשפט, הוא חודש התשובה.

אמנם באמת מכל רמזי הקדמונים שמרומזים בתורה, שהם דייקא על חודש אלול, רואים שבעצמותו הוא חודש מיוחד, חודש של רחמים ורצון, שהוא מלא קדושה ששייכת דייקא לחודש זה. כמרומז במאה"כ 'אני לדודי ודודי לי', שהפסוק בשיר השירים מגלה שבחודש אלול מאיר ענין אני לדודי ודודי לי. וכן הרמז 'ומל' ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך', שהתגלה בתורה שבחודש זה הקב"ה מרכך לב כלל ישראל. ומאוד נפלא הרמז בספה"ק זרע קודש עה"כ 'כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך

שהקב"ה משפיע לנו סיוע גדול כזה שיהיה לנו קל יותר לשוב, מה שקשה יותר בכל השנה.

אף בפשטות טרם נכנס לעומקם של דברים מובן שכמו בחודש תשרי יש למצות שופר כח לעורר הלב לתשובה, ואינו רק התעוררות חיצונית, אלא שיש לה כח התעוררות פנימית עמוקה וגבוהה מאד. וכן יודה"כ יש לו כח של הה' עינויים, וכל מה שצריך להתענות על מירוק עוונות טמון בסגולה ביוה"כ, וכן הלאה. כמו כן יש גם בחודש אלול סיוע שיוכל האדם לשוב. ולפיכך צריך לשמוח בשמחה יתירה שהנה הוא יוכל בזה להתנקות מחטאיו, ולהטהר בעזר עליון, ולא להתאנח שצריך לחזור בתשובה. כשתהיה הרגשותיו באופן כזה, לא יוכל היצה"ר להלחם בו כל כך, כיון שהוא מרגיש בזה כמו 'עץ חיים היא למחזיקים בה', שנתן לנו הקב"ה הזדמנות טובה שאפשר להאחז בקדושת החודש.

להגיע למדריגת תשובה כזו שיוכל אדם לומר "שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד" אינו דבר פשוט כלל [ואפילו שהאדם עצמו יעיד שלא ישוב לכסלה הוא דבר קשה מאד], ולכן באמצע השנה אינו קל כל כך לשוב בתשובה. אבל בהתקרב חדשים אלו יש סגולות וכחות רוחניות גדולות שהקב"ה משפיע בהם לסיוע ועזרה, אלול באופן שלו, ותשרי באופן שלו, שעל ידי זה נקל הרבה יותר לשוב בתשובה.

בלפי מה הדברים מכוונים, שצריך להוציא מהראש ההשקפה לא נכונה המצויה בבוא חודש אלול, שהאדם כאילו גונח ומתאנח הנה עתה כבר "חובה" לחזור בתשובה, ואין כבר ברירה אחרת, ואף שהוא אמת, אך ההשקפה צריכה להיות הפוכה, צריך לומר בלשון שמחה אשרינו מה טוב חלקינו, ברוך הוא וברוך שמו שנתן לנו מתנה נפלאה כזו שכבר אפשר לחזור בתשובה, ב"ה שהגענו לזמן זה

[ה]

תשובה עיקרה בהרגש והתעוררות ה"לב"

והקללה וגו', והשבות אל לבבך', דהיינו שעיקר התשובה הוא ע"י שתכניס כל הדברים האלו לתוכיות הלב, וע"י כן 'ושבת עד ה' אלוהיך',

ההקדמה והפתיחה הראשונה בענין התשובה הוא דברי הפסוק בפרשת התשובה (כפר' נצבים) 'והיו כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה

בין שני הרים וגבעות, וביקש 'הרים וגבעות ביקשו עלי רחמים אמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמינו שנאמר כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה, אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמינו שנאמר כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה, אמר חמה ולבנה... כוכבים ומזלות... אמר אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו, וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו, יצתה בת קול ואמרה ר' אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי עולם הבא... בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת... ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן רבי. והטעם שנקרא רבי הוא על שחידש דרך חדש בדרכי התשובה לבכות ולבכות עוד ועוד עד כלות הנפש, אך עכ"פ ממעשה זה רואים גם כן שהתשובה עיקרה בלב.

כשה"לב" חושק ומתאוה להגיע

לתשובה כבר תקובל תשובתו

ישנה גם מדריגה שלבו משתוקק לבוא לידי תשובה, כמו שכתב בספה"ק חתם סופר על הפסוק 'וכי יבא הלוי באחד שעריך ובא בכל אוות נפשו אל המקום אשר בחר ה', מן המקום אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו', וזה לשונו: וכי יבוא הלוי

ואתה תשוב ושמעת בקול ה' אלוהיך', 'כי תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך', וזהו הכלל המובא כבר בספרים קדמונים ששורש התשובה הוא בלב, וכמו שמפורש בפסוק 'ולבבו יבין ושב ורפא לו', שאחר הבנה שבלב בא התשובה, אין עיקר התשובה בהשכלה במח, כי אם בהבנה שלב.

ענין הבנת הלב הוא שיש התעוררות בלב, כי עיקר פעולת הלב היא בהרגש, יש לו תשוקה וצמאון, לבו רותח ברשפי אש שלהבתייה לחזור בתשובה, זועק הוא ממעמקי הלב "אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה". "השיבינו ה' אליך ונשובה". משא"כ עבודת המח היא עבודה קרה, שכן המח הוא קר, רק בעבודת הלב יש חמימות והרגשות התעוררת של רשפי אש, ותאוה הבוערת בו ומתלהבת לזרוק את כל דרכיו הרעים ומעלליו הלא טובים, ולרוץ כמו איל אחרי הקב"ה, זוהי התחלת התשובה, כשיש תשוקת הלב.

ובזה יש הרבה מדרגות, יש מדרגה גדולה של צעקת הלב, כמסופר בגמ' ע"ז (דף י"ז) על ר' אלעזר בן דורדיא שעבר על כל עבירות שבעולם, ושמע שלא יקבלוהו בתשובה. הלך וישב

וכן כתב בספה"ק עבודת ישראל בפרשת ראה על הפסוק 'וכי ירבה ממך הדרך ונתתה בכסף, וצרת הכסף בידך', וזה לשונו: ואמר הכתוב וכי ירבה ממך הדרך, דהיינו שלפעמים אדם מתעורר בתשובה אבל נפשו מרה לו מאוד, כי ידמה בעיניו שהוא מרוחק מאוד מהש"י, וכבד עליו הדבר שישוב לבוראו יתברך על ידי סיגופים ושאר ענינים. ונקרא בפסוק כי ירבה ממך הדרך, הוא דרך תשובה הנפתח בחודש אלול, בסוד הנותן ביים דרך (ישעיה מג, טז), כנודע מדברי האר"י ז"ל וכמ"ש במ"א מזה, על כן העצה היעוצה על כל פנים לקבל על עצמו התשובה ולהיות נכסף ומשתוקק מתי יזכה לשוב כראוי, וז"ש ונתת בכסף, לשון תאוה כמו נכסוף נכספתה (בראשית לא, ל), שיהיה לך על כל פנים חשק לתשובה. וצרת הכסף בידך, עד אשר תזכה לבהירות. והלכת אל המקום אשר יבחר ה'.

הנותן ביים "דרך" - היא התשובה, התעוררות הלב - ההליכה בתוך הדרך והנה ביאור הדבר שתשובה נקראת בשם 'דרך', וכן מצינו גם בלשונות התפילות - 'ודרך תשובה הורית', 'הורית דרך תשובה לבת השוכבה', הוא מפני ש'דרך' הוא המביא את האדם ממקום למקום אחר

מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה' וגו'. יאמר נא מי שדרכיו מקולקלים והוא הלוי הנלוה ונדבק לאחד משערי העולם ולא במקום אשר בחר ה', אם דעתו של זה לשוב אזי העיקר הוא החשקות והתאוה רבה שבוער בקרבו לשוב, ואז מיד תקובל תשובתו כדכתיב [דניאל י'] כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלקיך נשמעו דבריך, ומאז יבוא בכל אות נפשו וחשקו הרב אל המקום אשר יבחר ה' המדריגה העליונה של כל הצדיקים. ובשרו הכתוב ושרת בשם ה' אלקיו ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה', כאותם הדבקים ונלויים שם לפני ה' כן יהי' הוא, חלק כחלק יאכלו פי' לשעבר הי' הצדיקים הללו נוטלים חלקם וחלק הרשע הזה בג"ע והוא נטל בגיהנם חלקו וחלקם כידוע (חגיגה ט"ו.), אמנם עתה חלק כחלק יאכלו, ועוד גדול בעל תשובה מהצדיק שלא עיוות מעולם ודי לו לתקן עצמו, משא"כ הבע"ת שצריך להוציא יקר מזולל מעמקי הקליפות, ואז מעלה עמו כל פגמי משפחותיו ואבותיו כמבואר אצלנו במקום אחר על פסוק שה לבית אבות, והכי נמי קאמר לבד ממכריו על האבות, ע"כ.

טומאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם', והוא מוסיף 'והסירותי את לב האבן מברשכם ונתתי לכם לב בשר', אם הלב דומם כאבן, ואינו מחומם, הרי אין לו כח להליכה בדרך העולה בית אל, הרי הוא כאבן כדומם, וכדי לצאת ממקומו להגיע למקום אור, הרי צריך לעבור דרך תשובה - 'הנותן בים דרך', שלזה צריך לב רוחני, לב בשר, שיש בו כח וריתחא שמניעו ממקום למקום, לצאת ממקום הישן החשוך, להגיע למקום החדש למקור האור.

על ענין זה יש סיוע מיוחד בחודש אלול, כמו שכתבו לרמז בפסוק 'ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך', שהוא ר"ת אלול, שאם יש לו חלילה לב אבן, הקב"ה מל את לבו ומרככו - 'והסרותי את לב האבן', הקב"ה ירכך האבן מלבו, ויתחיל להרגיש התעוררות בקרבו לשוב אל ה', ועי"ז יזכה 'לאהבה את ה' אלהיך' - לתשובה שלימה.

העיקר - התעוררות הלב לתשובה
בכל ספרי הקדמונים המדברים מענין התשובה, ראשית חכמה', 'שערי תשובה', מדברים בעיקר מהדברים המעוררים אל התשובה, והוא מפני שכדי לפתוח פתח לתשובה צריך לעורר לבו לתשובה,

מרוחק, כן הוא גם בעל תשובה, אין זה סתם שעושה תשובה על עוונותיו. אלא שע"י התשובה הרי הוא מנתק עצמו ממקום חושך ציה וצלמות, ממקום המביא לשאול תחתית, הוא כורת את עצמו ממקום זה, ומביא את עצמו ומתקרב ועובר למקום האור הבהיר הצח והנערב, לחיי החיים, למקור הטוב - ואני קרבת אלוקים לי טוב, למקום של עוה"ב - 'עולמך תראה בחייך'.

כשאדם הולך בדרך, הדבר לוקח ממנו כוחות הגוף, כידוע שנדרשים הרבה כוחות הגוף כדי ללכת כברת דרך ארוכה,]גם בזמנינו שנוסעים עם מכוניות וכיו"ב עכ"פ הדבר עולה כסף רב וכיו"ב], בעל התשובה שרוצה לעבור את כברת הדרך מהחושך על האור, נדרשים ממנו ג"כ כוחות כדי לעבור את הדרך, וכוחות אלו הם ההרגשות שבלב, התעוררות וההתלהבות בלב מורתח הפועם בחזקה לברוח מן החושך ולעלות במעלה הר ה', ולקום במקום קדשו, רק בכוחות אלו יצליח לעבור את דרכו ולהגיע לייעודו.

אבל לעומת זה כשאין הלב בוער, ע"ז נאמרה נבואת הנביא יחזקאל כשמדבר על תשובה 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל

ללמוד כפי הסדר הנצרך ללימוד הלכה, ואם רוצה לקנות אתרוג צריך לדעת הלכותיו, כמו כן הרוצה לעסוק במצות תשובה ובענין התשובה, צריך לדעת סדר התעסקות במצוה זו. והדבר הראשון הוא שיהיה לו לב מוכן ל'והשבות אל לבבך', ולזכות לזה צריך לחפש דברים המעוררים אל התשובה.

ואם לא יהיה לאדם דברים המעוררים אותו אל התשובה לא יהיה לו לב המוליכו בדרך התשובה, ולפיכך הבא לחזור בתשובה צריך לעשות הסדר המסודר במצוה זו בכל הספה"ק שהוא לעורר את "לבו". וכמו שמי שרוצה להצליח בלימוד העיון צריך ללמוד כפי הסדר הנצרך ללימוד עיון, ואם רוצה ללמוד הלכה צריך

[ו]

חודש אלול -

התעוררות י"ג מדות הרחמים למעלה ולמטה

מבואר בזוה"ק שזה מרומז בתחילת התורה, שבין שם פעם ראשונה 'אלקים' המוזכר בתורה לבין הפעם השניה שמוזכר שם 'אלקים' ישנן י"ג תיבות, שהם מרמזים על י"ג מדות של רחמים.

בסידור הרב וכן בליקוטי תורה מבאר ענין חודש אלול ע"פ דברי זוה"ק אלו, שהפסוק 'אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים' פירושה שבחודש אלול יש התגלות של ענין השושנה - י"ג מדות של רחמים. וכן מפורש בתורה שי"ג מדות של רחמים התגלו אחר אותו עון, שעל זה נתייחד חודש אלול כשעלה משה למרום לבקש סליחת הקב"ה על אותו חטא. ודבר זה חוזר ונשנה בכל שנה ושנה,

אני לדודי ודודי לי "הרועה בשושנים" - י"ג מדות של רחמים כתוב בשיר השירים (פרק ו') אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. אחד מהרמזים הכי גדולים ומפורסמים שיש על חודש אלול הוא הר"ת בפסוק 'אני לדודי ודודי לי', והמשך הפסוק הוא 'הרועה בשושנים'. הנה המימרא הראשונה בזוה"ק הוא על הפסוק 'כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות', וז"ל: פְּשׁוּשָׁנָה בֵּין הַחֻחִים, מֵאֵן שׁוֹשָׁנָה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל, מַה שׁוֹשָׁנָה אֵית בֵּיה תְּלִיסַר עֲלֵין, אוּף כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל אֵית בֵּיה תְּלִיסַר מְכִילָן דְּרַחְמֵי דְּסַחְרִין לֵה מְכָל סַטְרָהָא. שעל כלל ישראל מאיר אור של י"ג מדות של רחמים. ובהמשך

'אם רעה בעיני אדוניה', כלומר שטמאווה בעוונות הרעים, אזי וי לגוף ווי לנשמה. ועצת הקב"ה הוא 'והפדה' - שיפדוה בתשובה. ואחר כך יפדה הקדוש ברוך הוא את הנשמה מדרך הגיהנום, ו'לעם נכרי לא ימשול למכרה', שישמור שלא תגיע הנשמה למלאכי חבלה הרוצים להביאה לגיהנום, אלא תגיע למלאכים הקדושים הרוצים להביאה לגן עדן.

'ואם לבנו ייעדנה', אם תיטיב דרכיך, ישבח הקב"ה את הנשמה, ויאמר 'ראו הבן הקדוש יש לי בעולם ההוא, כך וכך עשה, כך וכך מעשים מתוקנים'. וכשהנשמה מגיעה למעלה כשהיא זכה נקיה וברורה, הקב"ה מאירה בהרבה אורות, ובכל יום אומר 'זוהי נשמת בני' - 'לבנו ייעדנה', עכתו"ד.

הרי שאחד מן הדברים המעוררים את התשובה הוא ע"י ההתבוננות שיתבונן האדם במקור הנשמה, ושהקב"ה מזהיר את האדם שיראה וידאג שהיא תחזור ביפייה.

בית יעקב אשר פדה את אברהם -

לעזר רחמים רבים על נשמתו

יש יסוד גדול שהרה"ק בעל התניא זי"ע מרחיב בזה כמה פעמים בספר

שמחודש אלול עד יום כיפור יש התגלות של י"ג מדות של רחמים.

בספה"ק כתבו לדקדק על ענין י"ג מדות הרחמים בחודש אלול, דלכאורה הרי התינת בימי הדין - ר"ה ויוה"כ, שפיר יש לעורר י"ג מדות הרחמים שלא יתגבר הדין כל כך, אבל בחודש אלול הרי ממילא אינם ימי דין, ומהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים בחודש אלול.

התשובה - ע"י התבוננות במקור

מחצב נשמתו - בתו של הקב"ה

בספרים יש הרבה ענינים המעוררים לתשובה. ואחד מן הדברים הוא המובא ב'ראשית חכמה' בתחילת שער התשובה בשם הזוה"ק על הפסוק 'וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים, אם רעה בעיני אדוניה' וגו'. ותוכן הדברים, ש'איש' הכוונה על הקב"ה, ו'בתו' קאי על הנשמה, שהקב"ה מוכר הנשמה לאדם כאמה, ומבקש ברחמים מן האדם ש'לא תצא כצאת העבדים', שהמרגלית הטובה שהיתה לי תשמור עליה ש'לא תצא כצאת העבדים', שלא תצא מלוכלכת בטינופא דעוונות, אלא תצא כבת חורין ברורה ונקיה, וישמח הקב"ה עם הנשמה כשתעלה למעלה, ויתקיים בה הפסוק 'והשביע בצחצחות נפשך'.

בתוך טומאתם'. וזהו שאמר הכתוב 'וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך', כי רחל היא כנסת ישראל, מקור כל הנשמות. ויעקב במידתו העליונה, שהיא מידת הרחמים שבאצילות, הוא המעורר רחמים רבים עליה... והנה על ידי זה יכול לבוא לבחינת אהבה רבה בהתגלות לבו, כדכתיב 'ליעקב אשר פדה את אברהם', ע"כ.

כלומר כשיתבונן האדם במקור מחצב נשמתו מאיזה מקום גבוה היא באה, ולא לו יעודים היתה צריכה להגיע, ושצריכה להוסיף בעולם הזה קדושה על קדושה, וטהרה על טהרה שהיא מסוגלת להם, ושהיא היתה יכולה להשיג מעלות גדולות ונשגבות, כמו נשמות כל הצדיקים קדושי עליון, והגאונים הגדולים שרי התורה. ובמקום זה רח"ל לאלו בארות נשברים הוא הובילה ע"י מעשיו שאינם מהוגנים.

כשהנשמה יורדת לעולם משביעים אותה 'תהי צדיק ואל תהי רשע', שהלא 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה', ולכן משביעים אותה תהי צדיק, כדי שתחזור לשם בבחינת צדיק, ולא זו בלבד אלא אף תקרב גם

ליקוטי תורה וגם ב'ליקוטי אמרים' [פרק מ"ה] והוא בפעולת מדת הרחמנות אצל האדם שכוחה גדול מאד, ויסודו מדברי הפסוק (ישעיה כט, כב) 'לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם', מדת אברהם הוא "אהבה", ומדת יעקב היא "רחמים", שע"י מדת הרחמים יפדה את האהבה, מדתו של אברהם.

וזה לשונו בלקוטי אמרים שם, 'יש דרך ישר לפני איש לעסוק בתורה ומצוות לשמן, על ידי מידתו של יעקב אבינו עליו השלום, שהיא מידת הרחמים, לעורר במחשבתו תחילה רחמים רבים לפני ה' על ניצוץ אלהות המחיה נפשו, אשר ירד ממקורו חיי החיים אין סוף ברוך הוא, הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב, ונתלבש במשכא דחויא [עור הנחש] הרחוק מאור פני המלך בתכלית ההרחק. כי העולם הזה הוא תכלית הקליפות הגסות כו'. ובפרט כשיזכור על כל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו מיום היותו אשר לא טובים המה, ומלך אסור ברהטים ברהיטי מוחא. כי יעקב חבל נחלתו, וכמשל המושך בחבל וכו', והוא סוד גלות השכינה. ועל זה נאמר: 'וישוב אל ה' וירחמהו', לעורר רחמים רבים על שם ה' השוכן אתנו, כדכתיב 'השוכן אתם

הרבה כוחות לאדם, לחזור ולהתקרב אל בוראו.

התבוננות במחשבה הנ"ל לא מועילה בכל זמן

והנה באמת ענין זה נוגע לא רק בחודש אלול, אלא גם באמצע השנה כשהאדם מחליט בדעתו לשוב אל ה', ואינו מוצא את עצמו עם הכוחות הנדרשים אל דרך התשובה. שהעצה היעוצה ע"פ דברי התניא להתעמק הרבה בענין התעוררות רחמים על נשמתו, 'וישוב אל ה' וירחמהו', וזה שייך בעצם בכל עת וזמן. אבל הלא לב יודע מרת נפשו, שבאמצע השנה הדברים אינם הולכים כל כך בקלות [אף שהקדוש ברוך הוא משפיע מאורו ית' להרבה אנשים שסטו מדרך התורה רח"ל, ומרחם עליהם ושולח להם הרהורי תשובה תמיד גם באמצע השנה, עד שמתהפכים מן הקצה אל הקצה, אף על פי כן בדרך כלל אין הדבר עולה בנקל כל כך לשוב יום אחר יום ולהחזיק בתשובתו בשלימות]. כלומר שאף ענין הרחמנות אינו דבר קל כל כך, אף כשלמד קטע הנ"ל בספר ליקוטי אמרים, ואף חזר על זה כמה פעמים, שכבר יודע מה לעשות, עדיין לא כל כך בנקל יגיע בפועל להרגשה אמיתית של רחמים רבים.

כן עוד ניצוצות הקדושה שבנפש הבהמית למקור הקדושה, וזוהי התכלית שבשבילה נברא האדם.

ובדברי העבודת ישראל על המשנה 'דע מאין באת ולאן אתה הולך' וכו', שהרישא של המשנה מוסב על הנשמה הקדושה, 'מאין באת' - שהנשמה באה ממקום קדוש מאד חצובה מתחת כסא הכבוד, ו'לאן אתה הולך' - שחזרת למקום קדוש, ובינתיים עוברת הנשמה דרך מעבר של חושך ואופל של עולם השפל שהוא מלא תאוות וחמדות.

כשיתבונן האדם באמת בדבר זה, שהוא לקח את הנשמה - בתו של הקב"ה, והאיך נתטנפה רח"ל בכל טינופא דהאי עלמא, והורידה רח"ל למקומות נדחים מאד, [אף שבודאי אפשר ללמד זכות שרצונינו לעשות רצוניך ומי מעכב שאור שבעיסה וכו']], אבל החמלה והרחמים על הנשמה הוא גדול מאד אין לשער ואין לתאר גודל הרחמנות, האיך נתרקה מאד מאד מאור פני מלך חיים בתכלית הריחוק, ועל ידי זה מעורר ענין הרחמנות שהיא כח של יעקב אבינו, 'כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם', וע"י שמעורר רחמים על נשמתו, מגיע אחר כך לאהבה את ה', זה מוסיף

וממילא רחוקים מלהגיע לידי הרגשת גודל החמלה והרחמנות על הנשמה האיך היא הגיעה לאן שהגיעה.

אמנם לעומת זה בחודש אלול, יש סיוע גדול להגיע לזה, כדברי כל הספה"ק שדבריהם חיים וקיימים, נאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים, על אבותינו ועלינו, והם אמת וחי וקיים, וצריך להשתמש בהם. וכמבואר בבני יששכר שאחד מהענינים של חודש אלול הוא שבחודש זה "עלה ברצונו הפשוט לברוא העולם", שלפיכך נקרא חודש זה חודש ה"רצון", מאחר שבתשרי נברא העולם הרי באלול עלה הרצון לברוא העולם, והכוונה שעלה ברצונו להשתעשע בנשמת ישראל, שראה את כלל ישראל בכללות, וראה את כל איש ישראל בפרטות, ועבור זה ברא העולם. וזהו יסוד ימי רצון של חודש אלול שהיות שאז עלה ברצונו של הקב"ה לברוא העולם, והרי 'אין טעם ברצון', שאף שהקב"ה ידע שיהיו גם רשעים, אעפ"כ עלה ברצונו לברוא העולם, ועל רצון אין מקום להקשות קושיות. והיות שבכל חודש אלול חוזרת הבריאה לשורשה, שעלה ברצונו לברוא העולם, ומתעורר שוב הרצון שהיה אז בלי שום טעם, וממילא הם ימי רצון בכל שנה ושנה. [וכעין זה הוא ג"כ בכל שבת שבו

רק בחודש אלול האדם קרוב לעורר רחמים הנ"ל, מצד התעוררות "רצון" העליון

הסיבה לדבר שאין התבוננות זו מועילה כל כך, יש בזה שתי סיבות. הראשונה מאחר שהתנהגות האדם בכללות אינה באופן נעלה, מערכת חייו טמועים בחומריות, ממילא אינו יכול להתבונן בזה כראוי, ולבא לידי הרגשות כאלו, אף ששומע ולומד ענין זה בספר, מ"מ כיון שאין זה מורשש במוחו בלבד, אין הוא חי בהכרה מליאה שנשמתו באה ממקום גבוה מאד, ושהנשמה היא עיקר האדם ולא הגוף, שהגוף לבדו הרי הוא ממש 'פגר מת', והנשמה מקורה ממקור עליון נורא, שעתידה לחזור למקור מחצבתה, ועתה היא רק בפרוזודור בעולם הזה. יש הרבה עננים המחשיכים את עיני השכל ע"י שה'קום ועשה' שלנו אינו כדבעי, וה'שב ואל תעשה' אינו כ"כ שמור בעו"ה, ישנם הרבה תפילות שהיו צריכות להראות באופן אחר, הרבה מדות שעדיין צריכים לתקן, וגם האויר העכור הסובב את האדם, ודור השפל של 'עקבתא דמשיחא' כל אלו גורמים למסך גדול המבדיל ומפריע לאדם לראות את מצב הנשמה באספקריא אמיתית איך היא היתה צריכה להיות, ואיך היא באמת,

זמירות 'יתפאר בי כי חפץ בי', הפירוש 'חפץ בי', הוא רצון אף שאין טעם ברצון, רק מפני שעלה ברצונו לפיכך מתפאר בי, וכשאדם מגיע לידי הכרה והרגשה בענין נשגב זה, שהבורא ב"ה 'חפץ בי' בכל אופן ואין טעם ברצון, הרי דבר זה כשלעצמו הרי מרומם מאד את נפש האדם, ומביאו להתעלות מעלה מעלה במעלות הר ה' ובמקום קדשו.

וזהו עומק היחוד שנתבאר בפסוק אשר כתבו הקדמונים שנרמז בו חודש אלול 'אני לדודי ודודי לי', הנה לא נאמר בפסוק זה שום מעשה שאנו עושים או שהקב"ה עושה, אלא עצם הענין "אני שייך לדודי ודודי שייך אלי", בבחינת אין טעם ברצון משני הצדדים וכפסוק 'את ה' האמרת וה' האמירך', שכתב רשב"י 'אין לו דמיון במקרא', שאף שאין שום ביאור למה הוא כן, מכל מקום הקב"ה הפריש אותנו, ע"ד 'אין טעם ברצון'.

מאחר שהאדם מתעורר כבר ונפשו מתרוממת, הרי ממילא הוא מתחיל גם להרגיש "מאין באת", נשמה שנתת בי טהורה היא, מהיכן מקור מחצבתה, הוא מכיר בענין שאמרו חז"ל 'למה נברא האדם יחידי שחייב האדם לומר בשבילי נברא העולם', כל העולם שמי שמים ארץ וימים,

נשלמה הבריאה שאומרים בקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו 'ורצה בנו', ושבת קדשך באהבה וברצון הנחילנו', ואין אומרים כן בברכות אחרות, והוא מפני ששורש מעשה בראשית היה מפני שרצה בנו].

בספה"ק בני יששכר מביא לרמז ענין עלית הרצון בחודש אלול מהפסוק (משלי יח) 'מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', שחודש אלול שמזלה בתולה - 'מצא אשה', מצא טוב, ואז 'יפק רצון'. וזהו ברצות ה' דרכי איש, המרמז לתרצ"ו שעות של חודש אלול, כנ"ל, גם אויביו ישלים אתו, שמתגלה עליית הרצון, ע"ש.

והנה כל מה שנעשה למעלה נשפע כן למטה, ואשר על כן כמו שמתגלה עליית הרצון אצל הקב"ה כן משתקף עליית הרצון בנשמת ישראל, והנה 'רצון' הלא הוא הוא "נפש" האדם, ככתוב 'אם יש את נפשכם', וכשמתעורר למעלה ענין עליית הרצון שעלה ברצונו לברוא האדם כדי להשתעשע עם ישראל, אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו, כמו כן נתעורר בזה עליית רצון אצל האדם מלמטה, הנפש מתרוממת וחוזרת על שורשה, ומרגשת את אותו הרצון העליון שבשבילה נברא, וכנוסח הנורא שאומרים בתפלת אנעים

נפשו להראות, ובאיזה מרחק משם הוא נמצא בפועל, ומתחיל לאט לאט להביך גודל החמלה והרחמנות שיש על נשמתו, שאין לשערה ואין לתארה, ועי"ז מעורר את לבו בבחינת 'והשבות אל לבבך', ונפשו תבער כאש ותשתוקק ותצמא בכמיהה רבה לחזור ולהתקרב אל מקור מחצבתה אל האור הגדול מקור החיים, להדבק ביוצרה ובוראה, לא יהיה לה מנוחה, ועל משכבה בלילות אין לה מנוחה, רק איך תשיג שייכות אל הקב"ה, ואיך תהיה באמת מקושרת לרצון העליון שיש לבורא העולם להשתעשע בה. הוא שואף ומשתוקק מאד להגיע למצב שכל התנהגות שלו כל מעשה כל דיבור וכל מחשבה הכל יהיה באמת שעשועים כלפי הבורא ב"ה.

עכ"פ זוהי הנקודה הראשונה שחסר בימות השנה, שאין אז התעוררות זו מלמעלה שתגרום גם אצל האדם להיות שייך להרגשת הרחמנות הגדולה על נשמתו במצב הירוד.

סיבה נוספת להתעוררות הרחמים

באלול דוקא, שמתגלה חלק

נשמתו שלא נפגמה כלל

אך ישנה עוד סיבה והיא אולי אף חזקה יותר. דרחמנות שייך רק

תנין ואדם וחית ראמים הכל נברא בשבילי, ואף שאינו מבין למה, אבל אין טעם ברצון, ושוב יכול כל אדם כאשר הוא שם להרגיש גם את המשך המשנה "ולאן אתה הולך", שאילו נבראתי לטינופא דהאי עלמא לא הייתי יכול להיות סיבה לבריאת העולם, ואם אני הוא הסיבה לבריאת העולם, ודאי איפוא שהיה יכול לצאת ממנו עבודה נצחית, יכול הנני להוסיף ולהרחיב גבולי הקדושה בכל העולם, ע"י עסק התורה הק' אוכל להמשיך קדושה לכל העולם, ע"י התפלה אוכל להשפיע השפעות טובות לכל העולם, הקב"ה יתענג כביכול ע"י שכתר יתנו לך ה' אלהינו כו' עם עמך ישראל קבוצי מטה.

כשמניע האדם להרגשה זו ממילא הוא מתחיל לעורר רחמים רבים על נשמתו ע"י התבוננות בכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים, המבואר בזוה"ק הנ"ל, ויבא למדה של 'יעקב אשר פדה את אברהם', המבואר בתניא הנ"ל. באמצע השנה אין הוא רואה דבר זה בבהירות, מפני הערפל והעננים הסובבים אותו, אך בחודש אלול שבו מתגלה איפוא 'אני לדודי ודודי לי', ו'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', בו מתגלה עליית הרצון ביתר שאת וביתר עוז, אז רואה איך היה צריך

שכבר בעולם הזה יראה חייו, חושב הוא שדברים אלו הם 'הלכתא למשיחא', זה נוטל היצר הרע מן האדם, ונשאר חסר תקוה.

בחורש אלול מתגלה שהאמת אינו כן, אלול מזל בתולה, ופירוש 'בתולה' גן נעול מעין חתום, נקודה פנימית שאין שולט שם שום מגע נכרי, וידוע שנשמת ישראל קדושה כל כך שיש בחינה שהקב"ה 'מגן אברהם' - ששומר על רמ"ח אברי הנשמה, ככתוב 'אנכי מגן לך', ואין אפשרות שהנשמה תיטנף לגמרי, יש נקודה פנימית הנקראת 'בתולת ישראל' ששם אין מגע נכרי ואינה יכולה ליטנף בשום פנים ואופן, ואף כל העוונות שעושים נשאים רק בחיצוניות, אבל הפנימיות אינה מתקלקלת.

על זאת יש שנאה גדולה על השטן 'כי הוציא שם רע על בתולת ישראל', שהוא השורש של מוציא שם רע למעלה, שהוציא שם רע על בתולת ישראל, על זה שיש 'עוד מעט ואין רשע', בחינה מועטת בנשמת האדם ששם תמיד 'אין רשע' ו'ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא', יש ישרות שאי אפשר לעקמו.

בספה"ק שפת אמת מבואר שנקודה טהורה זו לא מתגלית תמיד

כשעדיין אפשר לפעול מאומה, כגון לרחם על חולה שעדיין שייך לעזור לו להחליף מחליו ולהתרפא, בזה שייך רחמנות, שמרחמים עליו שיהיה בריא ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ויהיה יכול כשאר בני האדם הבריאים, ומתעוררים לעזורו לתמכו ולסעדו, משא"כ באדם שכבר מת, ושוב אין עליו שום תקוה, לא שייך כבר רחמנות עליו כיון שכבר ממילא אי אפשר לחלצו ממצבו.

אחד מכחות היצר הרע הוא, שפועל אצל האדם הרגשה שכבר אין תקוה, מכניס בו 'אוש שלא מדעת', בלי שכל ובלי התבוננות, הוא מתיימש בלי חשבונות, מרגיש את עצמו מרוחק מהקדוש ברוך הוא, וממילא אף שעושה דברים מעשיים, לומד ומתפלל, מניח תפילין ומקיים מצוות, אבל שיתבונן 'מאין באת ולאן אתה הולך', ושמוקושר הוא בחיי החיים, שהפסוק 'ואתם הדבקים בה' אלוכם חיים כולכם היום' מוסב גם עליו, 'נתתי לפניך את החיים' ומאמר "בשבילי נברא העולם" נאמרו גם בשבילו, כל זה רחוק ממנו, הוא מרגיש כאילו הדברים האלו נתנו לתנאים ואמוראים, הוא אינו מרגיש שנתנו לכל איש ישראל, כל אחד באשר הוא שם, כל אחד יכול להגיע לעולמך תראה בחייך'

וזה כוונת סידור הרב שחודש אלול הוא 'אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים', שחודש אלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, שמתעוררים בו גם בשמים וגם בארץ י"ג מדות של רחמים, שכמו שבשמים מתעוררת י"ג מדות של רחמים מתעורר גם אצל האדם מדות רחמים, שמרחם על עצמו, שזה המפתח של תשובה, שיפתח לבו 'והשבות אל לבבך' ע"י נקודת התעוררות בלב, לא רק עם חשבונות במח שאם יחטא יירש גיהנום, ואם ישוב יקבל גן עדן, זה לא מספיק, בחשבונות כאלו עדיין לא שבים בתשובה. רק 'ולבבו יבין', כשיש מצב של 'והסרותי לב האבן', כשהלב אינו כאבן דומם, אלא מתחמם ע"י התעוררות רחמים רבים, שיחמול על עצמו, הגם שזה מתחיל במח אבל 'מח שליט על הלב', 'ולבבו יבין' המח נותן ללב להבין, כשהלב מלא חמימות והתעוררות רחמים רבים על עצמו, בבחי' צעק לבם אל ה', זהו הפתח של תשובה, 'הרועה בשושנים', שושנה י"ג עלים, מתגלים י"ג מדות של רחמים, לעורר רחמים על נשמת ישראל שבו, ע"י זה יהיה 'ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך', שיתרכך הלב ע"י שיחמול על עצמו. וממילא יוכל לקיים והשבות אל לבבך.

בכל זמן אצל האדם, לא תמיד מרגיש האדם שטמון אצלו אור טהור מכוסה, אבל בחודש אלול שהוא מזל בתולה אז מתגלה שיש נקודה קדושה וטהורה כזו אצל כל איש ישראל, 'גן נעול מעין חתום'.

בשרוצים להתחיל לשוב בתשובה צריך לעשות ככתוב 'שובה ישראל... וקח טוב', שצריך למצוא נקודת הטוב והאור, וממנו להרחיב ולהוסיף, כמו שמניצוץ של קיסם דק יכול להתפשט עד אש להבה גדולה, ואם בכל השנה לא מוצאים נקודה זו של בתולת ישראל, ממילא אין לאדם חמלה על עצמו, יש לו כמין הרגשה שכבר אבדה תקותו ונכזבה תוחלתו, וכשאינן תקוה אין רחמנות, ולפיכך קשה מאד לקיים העצה של 'עקב אשר פדה את אברהם' הנ"ל לעורר רחמים רבים על נשמתו. אבל בבוא חודש אלול, שכדברי השפ"א מתגלית ענין 'בתולת ישראל', שהקב"ה שומר אצל האדם נקודה נקיה וטהורה, שבה 'ועמך כולם צדיקים', מבחינת צדיק, כשאדם יודע ומתקשר לנקודת נשמתו הנקיה והטהורה, זה יכול לגרום שיאחז בה בחוזק, ויפשט וירחיב נקודה זו עוד ועוד עד שיאירו כל חלקי נשמתו באור הקדושה והטהרה, ויעשה בעצמו מהפיכה שלימה.

יותר נראה שכל חטא ישראל הוא רק בחיצוניות, אבל בפנימיות ישראל שהיא עצם ישראל אין בהם חטא כי החטא הוא רק במקרה והמקרה לא יתמיד, ועל כן למען לנקותם ולהיישירם אין לקנא עליהם ולשפוך עליהם חרון אף, אלא לרחם עליהם ולהאיר עליהם אורות גדולים, ואז ממילא ימצא מין את מינו וניער, והפנימיות של ישראל תתגלה ואז ממילא יסתלק החטא מעליהם. [וכתב שם בשם אחד מהחברים שנענה אבתריה שבזה יש לפרש מה שמדת אמת היא מדה מי"ג מדות של רחמים, הלוא בש"ס ע"ז שבמדת האמת אין הקב"ה עושה לפנים משה"ד, ולפי האמור הדברים מובנים].

ולפי"ז יש לפרש הא דנטל יעק"א אות וא"ו שהוא אמת לעירבון, היינו שהגביה את מדת אמת של אליהו למדת אמת שלו. ואז גם אליהו יראה במדת האמת בעומק יותר ויראה אשר באמת ישראל ראויים להגאל ואפי' כשהם בדיוטא התחתונה מאד מכל מקום עצם נפשות ישראל קדושים וטהורים, וכל הרע הנמצא הוא רק פרי הגלות, וכאשר יגאלו אז יופיע עצם טהרתם, וזהו העירבון שאם לא יביט בהם בעומק כנ"ל אין זה מדת אמת, שבמדרגה גבוהה זו מדת האמת היא שראויין לגאולה, ע"כ.

מדת 'אמת' היא ממדות הרחמים ומה נפלאים דברי השם משמואל בפרשת בחוקותי שהרחיב לבאר מדתו של יעקב, שהיא גם מדת "אמת" ע"ד הנ"ל, וז"ל (שנת תרע"ה), וזכרתי את בריתי יעקוב. ברש"י בחמשה מקומות נכתב אליה חסר, ויעקוב מלא, שיעקב אבינו נטל מאליהו אות וא"ו עירבון שיבוא ויבשר גאולת בניו. וכבר אמרנו לפרש היות אות וא"ו הוא אות אמת וכו', דהנה מדת האמת היא דבר שאין לו סוף וגבול והיא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, וכל מה שלמדרגה הנמוכה יקרא אמת כשמגיעין למדרגה גבוהה ממנה עדיין אין זה אמת כידוע לאנשי לבב, וזקני האדומו"ר הגדול זצללה"ה מקאצק הגיד שנקודת האמת לא היתה אלא בכהן גדול בשעה שנכנס לפני ולפנים ביוה"כ, עכ"ד. ולפי"ז מובן אשר מדת האמת של יעקב אבינו ע"ה דכתיב תתן אמת ליעקב לרגלי תוספת מעלה שהי' ליעקב אבינו ע"ה על אליהו, היתה מדת אמת של אליהו עדיין לא נחשבת אצלו לאמת, כי לפי עומק המעלה כן היא מדת האמת שלו. וע"כ לפי מהות מדת האמת של אליהו הי' נראים ישראל שעזבו את ברית ה' ואליהו קנא על זה, אך לפי מדת אמת של יעקב היינו שבעומק

חטאו הרבה אי אפשר לשוב, היפך מדת הרחמים הנ"ל, ולפיכך נקרא עשו 'אדמוני' - אכזרי, היפך הרחמים והיפך האמת, שהרי בין כה 'הנה אנכי הולך למות, ולמה זה לי בכורה', ממילא כבר אינם יכולים להיטב הדרכים.

אבל יעקב אבינו ע"ה עם כחו במדת האמת עשה מלחמה בתחבולות ולקח לעצמו את חודש אלול, מפני שהוא חודש הששי, אות ו' מדת האמת שלקחו יעקב מאליהו, ולקח כח עשו שהיה אוהז בחודש אלול, ולפיכך מאיר בחודש זה מדת האמת.

אכן על זה נאמר 'אל תירא עבדי יעקב', כדברי הרה"ק מרוזין זי"ע שאמר שהקב"ה הבטיח ואמר 'אמר ה' לייעקב אל תירא עבדי יעקב' שאמר לו שאין לך מה לירא. אכן עדיין היה מתיירא, אז אמר לו 'בחר ה' ביעקב אל תירא עבדי יעקב', והיינו שאני אבחר בך וא"כ אין לך להתיירא, אכן עדיין לא התנחם והיה עדיין מתיירא, אז אמר לו 'גאל ה' את יעקב אל תירא עבדי יעקב', שאני אגאל אותך מכל רע ואל תירא וגו', וגם כן לא עזר, וכן הלאה, עד שלבסוף אמר לו הקב"ה 'תתן אמת ליעקב' והיינו שאשפיע לך כח האמת לפיכך 'אל תירא עבדי יעקב', ובזה כבר נרגע יעקב אבינו

עכ"פ הדברים מכוונים להנאמר דיעקב אבינו ע"י מדתו "אמת" הוא גם מעורר מדת הרחמים, מפני שזה מביא רחמים על כלל ישראל, שמראה כשחטאו ישראל שלא חטאו בפנימיות, וצריך להראות נקודה שלא חטאו, ולהאיר עליה אור גדול, ותתגלה קדושת כלל ישראל.

יעקב התגבר על עשו עם מדת האמת - נקודה הפנימית שבכל ישראל
 ידוע שיעקב וישראל הם שני שמות נפרדים, ש'יעקב' הוא ע"ש 'עקב', שאין לו חיות, ו'ישראל' הוא ע"ש 'ישר אל', שאפילו בתוך ה'עקב' במדרגה נמוכה מאוד יש 'ישר אל', שגם בנשמות עקבתא דמשיחא יש מעלות ישראל.

עשו הוא ממש ההיפך הגמור, שענינו 'הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה', הוא הוא שקר המוחלט, שאינו רוצה לראות בפנימיות באמת, וחושב כיון שהרי כבר חטאנו ונפלנו, הבה נאכל ונשתה כי מחר נמות, עוד קצת עוה"ז, 'ולמה זה לי בכורה', אין צורך לשוב בתשובה.

כשנפל חודש אלול בחלקו של עשו שמח, שידע שמחודש שלו אי אפשר להתייצב בדרך תשובה, שהרי כחו הוא שקר, שממנו נובע שאם

בשלימות תמיד, והאומר ההיפך הוא 'הוציא שם רע על בתולת ישראל', ועי"כ מתעורר ה'כה אמר ה' לבית יעקב אשר פדה את אברהם', שהוא המפתח של תשובה, כמו שנתבאר.

ע"ה, כי כשיש מדת האמת, שוב אין לו לירא. ולפיכך מתגלים בו י"ג מדות הרחמים, ע"י מדת יעקב שהיא רחמים, שבו כלול מדת האמת, ועי"ז מתגלה נקודת 'בתולת ישראל' שהיא

[ז]

לימוד התורה מעורר את האדם לשמחה לבכיה וחמלה ושוב לשמחה

שהוא מרוחק מהקב"ה, כשמתכוון בזה שע"י לימוד התורה יכול להיות כל כך קרוב אל הקב"ה, 'תורת ה' בפיק' 'בפיק' ובלבבך לעשותו', אפשר ללמוד 'שור שנגח את הפרה' ולהיות דבוק אל הקב"ה. הרי הוא מתעורר ברחמים גדולים על עצמו ונשמתו לאמור הנה יש אפשרות להיות קרוב כל כך להשי"ת, מדוע איפוא נתתי לנפשי להתרחק כל כך. האיך הנני כסיל בחושך הולך, במקום שיש אור גדול ונפלא כזה.

החתם סופר בדרשות (על ראש השנה) מבאר דבר נורא, על הפסוק (נחמיה) כשעזרא למד תורה עם ישראל ויקראו בספר בתורת אלקים מפורש, ובפסוק שאחריו 'כי בוכים כל העם בשמעם את דברי התורה', ואח"כ 'ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאינן נכון לו, כי קדוש היום לאדונינו, ואל תעצבו כי

כל אור המתגלה צריך שיהיה כלי לקבל את האור ולהחזיקו, כידוע. האור של חודש "אלול" מלוכש בכלי של לוחות השניות, שבו עלה משה רבינו למרום להוריד את התורה הק' ע"י הלוחות השניות, והוא נשלמה בחודש אלול.

ענין שנתבאר בארוכה בהתעוררות רחמים על נשמתו, יש בלימוד התורה עצמה ג"כ, שהזוכה ללמוד תורה כמו שצריך, גם בלימוד נגלות התורה, התורה מרוממת אותו ומקשרתו אל הקב"ה, ומשפיעה עליו שישתוקק מאד לקרבת ה', ועי"ז מתמלא רחמים על עצמו ועל נפשו. במתן תורה מצינו שהתגלה הקב"ה כזקן מלא רחמים, הרי שבתורה שייך ענין הרחמנות, כדברי הזוה"ק שהלומד תורה 'אורייתא מודעא ליה חוביה' כאמא המסדלת בנה "ברחמים", ועי"ז יתעורר בחמלה על עצמו על מה

שוב שומחים בזה והיינו פשוטה
לאחריה, והיינו וגילו ברעדה שישמחו
באותה רעדה שזכו לכך, ע"כ.

והו חודש אלול, שע"י עסק בתורה
הק' שניתנה בארבעים ימים אלו מגיע
לידי חמלה על עצמו, ע"י לוחות
השניות שלמד הקב"ה עם כלל
ישראל כל התורה כולה. וזה מרומז
במאה"כ ויתנו לי תרומ"ה וגו', ואי'
בבעל הטורים שם, תרומ"ה היינו
תור"ה מ', תורה שניתנה במ' יום,
שע"י עסק התורה שבחודש אלול
מתקרבים להשי"ת ומתרוממים אליו.

וידוע שהגה"ק בעל חתם סופר
זי"ע היה דרכו לחזור כל שנה מר"ח
אלול עד יוה"כ כל התורה כולה,
ששה סדרי משנה, בבלי וירושלמי,
ספרא, ספרי, תוספתא, וכל דברי
חז"ל, כדוגמת מה שמשה רבינו למד
עם כלל ישראל בחודש אלול. [נהגם
שאינ לנו עסק בנסתרות, ראוי לציין
ולהוסיף, כי ידוע שהגה"ק בעל חתם
סופר זי"ע בארבעה ימים שבין
יוה"כ"פ לסוכות מחמת רוב דביקות
וקדושת הימים לא היה מסוגל
לצמצם עצמו ללימוד התורה ולכן
היה עוסק אז בחיבור שירות ודביקות
להשי"ת, אכן זה היה אחרי שבמשך
ארבעים יום מר"ח אלול עד יוה"כ
עלה משה ונתעלה בקדושת התורה
בלימוד כל התורה כולה, וד"ל].

חדות ה' הוא מעוזכם'. ומבאר החת"ס
וזה לשונו: וגילו ברעדה, כתיב בעזרא
אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם,
כי ע"י ששמחו בתחילה בקדושת
ובקריאת התורה ששמעו מעזרא, עי"ז
בא להם התעוררות מלמעלה שהבינו
איך רחקו מה', וכן הוא דרך לעולם
כשאדם עובד ה' בשמחה, שוב בא לו
התעוררות על שנתרחק עד עכשיו,
וחפץ להתקרב ומצטער, ואמנם שוב
ישמח ויגל באותו הצער שזכה לכך.
והוא ע"ד משל חולה שמתחלה לא
הרגיש ביסוריו, ואומר להרופאים
שאינ לו מכאוב כלל, ואמנם אח"כ
כשהקיל חליו צעק מר על יסוריו,
וא"ל הרופאים שישמח עתה כי זה
הוא סימן שיחזור לבריאותו. וה"נ
דכוותיה מתחלה נכנסו לשמחת מצות
י"ט וקריאת התורה, וזכו שהרגישו
חסרונם וחטאם ובכו בכי רב כמבואר
שם בפסוק, וא"ל עזרא אל תעצבו כי
אדרבא היא חדות ה' והיא מעוזכם,
שע"י שמחת מצות הראשונים
והדביקות הרגשתם בחולי חטאיכם,
וזה סימן רפאות התשובה. ועד"ז
תוקעים תקיעה בתחלה פשוטה שהוא
לשמחת י"ט ושמחת מצוה כדכתיב
וביום שמחתכם ותקעתם, ועי"ז בא
התעוררות הבכי על החטאים והיינו
שברים תרועה גנוחי גנח ויילולי יליל
כדכתי' על הצר הצורר והרעותם,

הרחמים המתגלים בחודש אלול, לא בגלל שהם ימי דין שצריך להמתיקם, אלא שהקב"ה רוצה שיאיר ויזריח מדת הרחמנות אצל כלל ישראל על עצמם, ולפיכך לקח יעקב, שהוא מדת האמת, שהיא אחת מי"ג מדות הרחמים, את חודש אלול מעשו. כה אמר ה' לבית יעקב אשר פדה את אברהם.

בן יעזרנו השי"ת שנוכל למלא השעות שהם עדיין שלמות עכשיו לפני ר"ח, ע"י רצון אמיתי לנצל כל שעה, ע"י התכוננות שבשבילי נברא העולם, והלואי שכל ישראל יזכו לתשובה שלמה, אבל עכ"פ חובשי ביהמ"ד חובת התשובה עליהם הוא רב יותר, ומן השמים מצפים מהם התעוררות במדה יתירה. והיום שהוא 'ערב ר"ח מל' תערוכות, שצריך לערב כל החודש שכלול בר"ח, וכ"ש כשהוא בשבת שהוא כלי מחזיק ברכה, שהרי שבת 'שלום', ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום'. נזכה להתכונן להיות שקוע בקדושה לעורר חמלה על עצמינו, והשי"ת ישפיע רחמים רבים, ונזכה לתשובה שלימה ולגאולת עולם ברחמים רבים במהרה בימינו אמן.

יש להוסיף, שזה היה רצון השי"ת שיפול חודש אלול לחלקו של עשיו ושיעקב אבינו בעבודתו יחטוף מעשיו את חודש אלול לחלקו, שזה סיוע לדורות שאיש ישראל אפילו אם ע"י מעשים בלתי רצויים נפלו חלקי הקדושה לצד הסט"א, מכל מקום עדיין יוכל להוציא בלעם מפיהם ולהחזיר כל חלקי נשמתו לקדושה, וזהו ע"י כח האמת הטמון בתוך כל אחד ואחד, בבחי' יעקב חבל נחלתו.

לכל אחד יש קבלות נחוצות שמקבל על עצמו לעבוד עליהם, אבל צריך לקבל קבלה כללית, שכמו שהיו אז אלו מ' יום שנתן הקב"ה את התורה לישראל, שהיא הגורמת לאדם חמלה על עצמו, והיא הכלי לקבל הי"ג מדות של רחמים המתגלים בחודש אלול, שכל אור צריך כלי, דאור שאין לה כלי נעלם, והכלי של י"ג מדות של רחמים הוא התורה הק', שבתורה נמצא ענין הרחמנות, שע"י מגיעים למצב של 'כי בוכים כל העם' כדברי החת"ס, שנתעורר שאם יש שמחה מלימוד התורה, היכן אנחנו, וצריך להוסיף עוד ועוד.

זהו בקיצור ענין ה'אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים' י"ג מדות

